

A PROGRESSZIÓ ÉS A KERESZTÉNY KÖZÖSSÉGEK ÜTKÖZETE MAGYARORSZÁGON

C S U T A K Z S O L T

Közkeletű bölcsességnek számít, hogy eszmék uralják a világot, és a sokat emlegetett *ideáknak* mint gondolati rendszereknek is megvan saját, történelmi momentumba beágyazott idejük. Az eszméknek a múltó anyagi érdekeknél is hosszabban tartó hatása révén a társadalmi, kulturális és politikai változások és trendek fő mozgatórugóinak számítanak. E jelenség leglátványosabban az izmusok korának is nevezett, „rövid 20. században” volt megfigyelhető, amely a pusztító világháborúkat követően már 1991-ben véget ért a hidegháború és a Szovjetunió végeztével. Ezzel egy időben a nyugati világban kezdetét vette egy teljességgel új szellemiségű korszak: egy minden korábbinál világiasabb, elsősorban amerikai dominanciájú, neoliberális kapitalista világrendszert hirdető, anyagi javak felhalmozására, fogyasztásra és szélsőségesen individualista identitáskeresésre alapuló társadalmi rendszer. A korábbi konvencionális történelmi valóságot, filozófiai és irodalmi kánonokat, struktúrákat elvető, illetve annak radikális újraértelmezését, dekonstruálását hirdető eszmerendszert többek között posztstrukturalista, illetve posztmodern jelzővel is szoktak illetni a bölcsezők és társadalomtudósok.¹ Sőt, a 21. században első felében, immár a 4. technológiai, ipari forradalom időszakában ugyancsak megjelent egy hasonló gyökerű, radikálisan új fogalmi keretrendszer, olyan hívószavakkal, mint poszt-posztmodernizmus és progresszív eszmék, avagy az új valóságra „ébredő” amerikai *woke*-izmus.² Sajnálatosan, bár érthető módon, e radikális identitáskereső társadalmi-kulturális trendnek és eszmeáramlatnak elsődleges lebontásra ítélt célpontja és potenciális ellenségképe végső soron nem lehet más, mint a nyugati civilizáció fundamentumait képező zsidó–keresztény örökség, vallási, kulturális hagyomány és az azt működtető értékrend és eszmerendszer.³

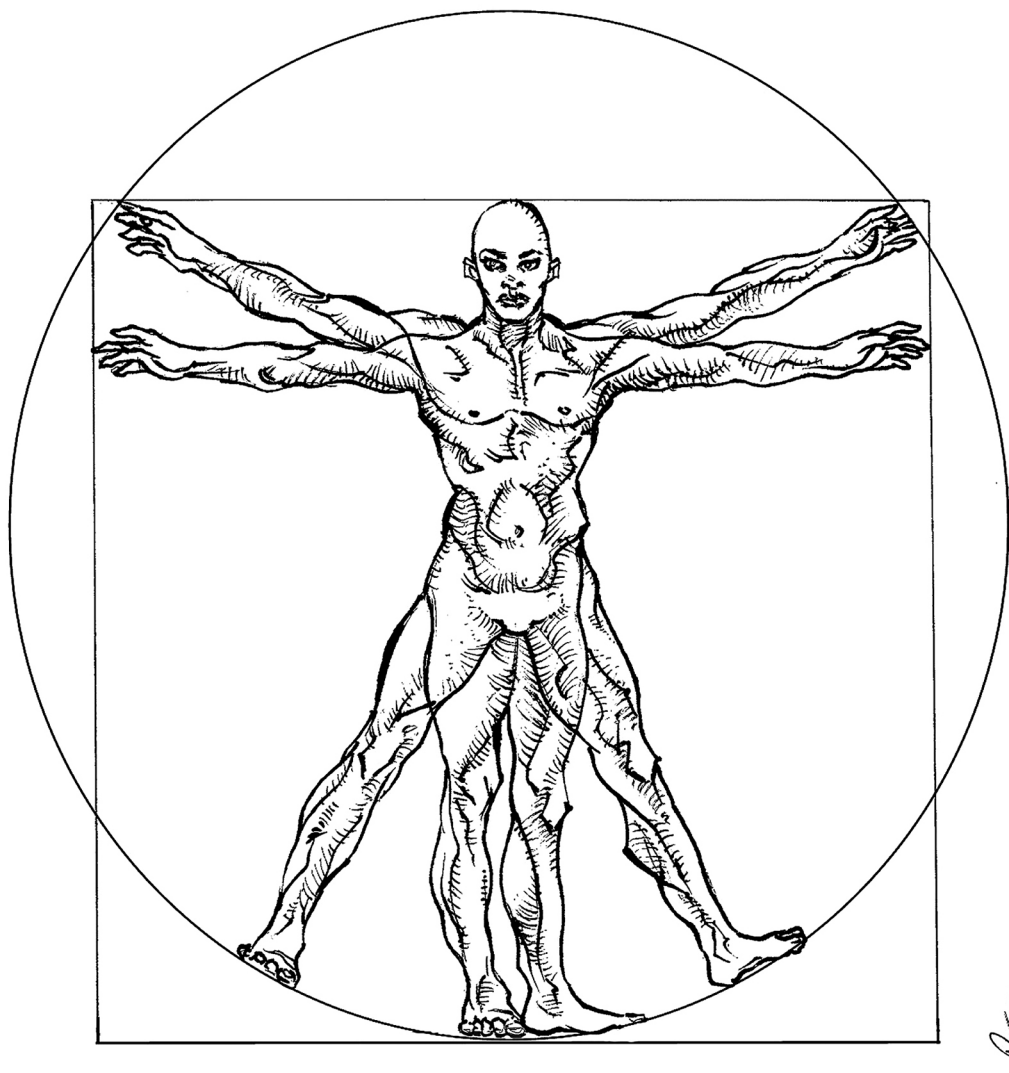
21. SZÁZADI HITVÉDELEM

Az alábbiakban rövid áttekintést nyújtunk az úgynevezett progresszív ideák, a konstruktivista társadalmi nemek (*gender*) elméletének alapján kidolgozott eszmék alapjellegzetességeiről, valamint társadalmi és vallási hatásairól.

1 Martin PHILLIPS: *Postmodernism and poststructuralism*. Oxford U. P., Oxford. 2016.

2 CSUTAK Zsolt: Amerika kettészakadása. *Kommentár*, 2021/2.

3 Vö. Gertrude HIMMELFARB: *Egy nemzet, két kultúra*. ford. SZABÓ László Zsolt, Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Bp. 2020.

Transzhumán perspektíva –
Fábián István illusztrációja (2023)

E sajátos, jelentős mértékben neomarxista gyökerű eszmék és társadalmi elméletek megismerése és összehasonlító tartalmi elemzése nagyon heterogén filozófiai tartalmuknál fogva igencsak nehézkes, és nem csekély intellektuális kihívást, továbbá analitikus munkát igényel. E zavaros eszmehalmazok, legyenek bármennyire is inkoherensek, sőt gyakran ellentmondásosak és ahistorikus jellegűek, kiváltképp a scrutoni alapállású konzervatív gondolkodók és kritikusok számára,⁴ mégis egyre nagyobb kulturális és politikai befolyásuk és társadalomátalakító erejük révén immár egyáltalán nem mellőzhetőek a tudományos diskurzusból. Következésképp, e kényelmetlen és kellemetlen intellektuális (és politikai) szembefordulás, illetve az új eszmékkel, paradigmákkal való alapos és mélyreható megismerkedés nem odázható tovább, sem a kritikus (elsősorban konzervatív, kisebb mértékben klasszikus liberális) társadalomtudósok részéről, sem a keresztény és egyéb hitelű, történelmi gyökerű felekezetek előjárói számára. De tehetnék mindezt akár olyan paradigma mentén is, mint amely az úgyszintén posztmodern dimenzióba tartozó „isteni gondviselés bosszúja” (*la revanche de Dieu*) teorémájában foglalható össze.⁵

A következőkben áttekintjük a progresszív új tanokkal szembeni fontosabb vallásos, konzervatív ellenérveket a fent említett zsidó–keresztény örökség vonatkozásában, elsődlegesen magyarországi kontextusban, hiszen a külföldi

4 Lásd bővebben: Roger SCRUTON: *Futóbolondok, csalók, agitátorok. Az újbaloldali gondolkodói*, ford. BETLEN János, Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Bp. 2019.

5 Vö. Gilles KEPEL: *The Revenge of God*. Ed. du Seuil, London–Paris, 1991.

esetekről már számos hasonló tematikájú tanulmány és elemzés született az utóbbi években.⁶

A legújabb technológiai forradalom „vívmányai” a gép–ember transz-humanizmusával és a mesterséges intelligencia kihívásaival kiegészülve a haladásvilág, világi eszmék új antropológiai forradalmával és „korlátok nélküli, felszabadított” identitású emberképpel⁷ olyan veszélyes világképet és szellemi dimenziót jelent a keresztény és egyéb hagyományos vallásos világképben hívők tömegeire, amely precedens nélküli a történelemben. Még a 18. század végi jakobinus terror, illetve a 20. századi ember- és vallásellenes nácizmus és kommunizmus totalitárius diktatúrái sem jelentettek olyan mélyreható kihívást a vallásos, hitvalló polgárok közösségei számára, mint a progresszív (*gender* alapú), neomarxista indíttatású kritikai elméletek és a melléjük társtermekként csomagolt csábító fogyasztói kultúra hívságai a „nyílt társadalom” posztmodern illúzióival kiegészülve.⁸

A hívők széles tömegei a vallásos moralitás talaján állva, elsősorban antropológiai, erkölcsi kihívásként élik meg a progresszív világ egyre meghatározóbb dominanciáját és véleményuralmát. A hitvalló keresztények közösségénél jóval tágabb dimenziójú, világiasabb vallásosságú kulturális és politikai kereszténység hirdetői számára mindez nem más, mint egy újabb politikai csatatér, avagy neogramscianus kultúrharc, amit minden eszközzel meg kell vívni. A nyugati világban ez utóbbi kultúrharcos erőcsoportosulásoknak, avagy a kulturális-politikai kereszténységnek a legfőbb aktorait az Egyesült Államokban, Lengyelországban és az egyre nagyobb politikai befolyással rendelkező Magyarországon találjuk. Számos amerikai, magyar és egyéb nemzetbeli konzervatív politikus, véleményvezér látszólag komolyan gondolja a híres amerikai protestáns teológus, politikai filozófus Reinhold Niebuhr mondását, miszerint „a politika kötelessége igazságot teremteni egy bűnös világban”. A megfontolt, viszont felettebb lassú reakciókészségű, keresztény-konzervatív és egyéb vallásos szellemi közösségek, *think tank*ek a nyugati világban immár évtizedek óta keresik a megfelelő arányosságú és intenzitású választ az úgynevezett posztmodern, újpogány kísértésben megtestesülő filozófiai kihívásra, amiről Molnár Tamás elsők között értekezett behatóan, nem kevesebb, mint közel fél évszázaddal ezelőtt.⁹

A továbbiakban kivonatolva megvizsgáljuk és összevetjük a fontosabb magyarországi keresztény egyházak, nagyobb felekezetek és zsidó (izraelita) hitközségek álláspontjait, reakcióit e sokat hangoztatott és vitatott antropológiai, teológiai és társadalompolitikai kérdéshalmazban, mint amelyet az LMBTQ-szervezetek által szorgalmazott globális agenda és újhumán eszmeiség képvisel. E világméretű véleményformáló és nem is titkoltan érzékenyítő akcióterv, illetve forradalmi eszmeáramlat legfőképp olyan témakörök köré csoportosítható, mint az azonos neműek kapcsolatának (házasságának) polgár- és egyházi elismertetése, az abortusz jogának teljes liberalizációja a várandós nők számára, eutanázia engedélyezése, kiváltképp a fiatalkorú transznemű személyek társadalmi jogállásának és nemi identitásának témaköre és a nemváltás alapvető emberi jogként való elismertetése.¹⁰

A fenti tematikus programtervek az amerikai felébredettek (*woke*) progresszív eszmeáramlat aktivistái, hívei körében egyfajta posztmodern világi valláspótlékként működnek,¹¹ és fejtik ki igencsak vitatható szociálpszichológiai (és politikai) hatásukat, elsősorban az újdonságokra nyitottabb szellemiségű, aktívan befolyásolható újabb generáció tagjai körében. Az ilyesfajta ideologikus értelmiségi aktivizmus és a velejáró társadalomátalakító (*social engineering*) célok mögött némi mélyre fúrás után látványosan felsejlik a földi

globális napirend
és újhumán eszmeiség

6 Lásd bővebben: Patrick J. DENEEN: *A liberalizmus kudarca*. ford. KISANTAL Tamás, Libri, Bp. 2021. és Rod DREHER: *Szent Benedek választóján*. ford. BAKOS Gergely, MCC, Bp. 2021.

7 Lásd bővebben: SZILVAY Gergely: *A gender-elmélet kritikája*. Alapjogokért Központ, Bp. 2021.

8 Victor D. HANSON: *Wokeness: an Evil of our Age*. American Greatness.com, 2021. szeptember 12. <<https://amgreatness.com/2021/09/12/woke-ness-an-evil-of-our-age>>

9 MOLNÁR Tamás: *A pogány kísértés*. ford. BERÉNYI Gábor, Kairosz, Bp. 2000.

10 Abigail SHRIER: *Visszafordíthatatlan károk*. ford. KOVÁTS Viktória, MCC, Bp. 2022.

11 Nesrine MALIK: Scared to be woke? *The Guardian*, 2022. február 21.

mennyország megvalósításának utópikus, valamelyest újracsomagolt marxista gondolata.

A posztmodern kor egyik fő *ethosza* a szélsőséges individualista önmegvalósítás és a változatos tartalmú személyes és kollektív identifikáció, amikor is az üdvözüléshez a tökéletes egalitárius társadalom víziója vezethet. Csakhogy e pragmatikus terv és egyben utópikus vízió útjában állnak a fennálló rendszer bástyái a világban, amelyek az új hitelvek képviselőinek szemében nem mások, mint a strukturális, egymásra épülő előítéleteken nyugvó (lásd az interszekcionalizmus elméletét), valamint a bináris heteroszexuális nemi szerepeken és a faji, kulturális, vallási státusok sovíniszta, kirekesztő dominanciáján alapuló társadalmi, politikai rendszerek.¹² Másképpen mondva, végcéljuk a keresztény gyökerű nyugati civilizáció hagyatékának lebontása, dekonstrukciója és radikális átértelmezése, mégpedig a végső terv megvalósítása érdekében.¹³ E hagyományos társadalmi, kulturális struktúrák és eszmerendszerek lebontása ugyanis szükséges és elengedhetetlen alapfeltétele a posztmodern progresszív társadalomátalakító megaprojektnek.

A keresztény teológiai attitűdből fakadó antropológiai pesszimizmus tudatában, a korábbi jól ismert totalitárius kísérletekhez hasonlóan, a földi mennyország megvalósításának e legújabb utópikus terve a bűnös emberi természet gyarlóságánál fogva csakis bukásra ítéltethet. Mindazonáltal a mélyreható társadalmi válság és szellemi felfordulás valószínűleg elmaradhatatlan következményei lesznek e törekvéseknek a nyugati világban.¹⁴

A posztmodern hitrendszernek is nevezhető, kvázi végtelen haladást hirdető paradigma elsődleges kiinduló pontjait és szellemi bölcsőjét a '80-as évek óta az amerikai és brit egyetemi kampuszértelmiség világában azonosíthatjuk.¹⁵ E sajátosan önmagába forduló, látszólag befogadó, nyitott (*open & inclusive*), valójában homogén, kirekesztően zárt (*closed & exclusive*), ultraliberalis szellemiségű értelmiségi műhelyek váltak az európai (főleg francia és német) származású újbaloldali filozófusok, társadalomtudósok ideális otthonává, elvont eszméik gyakorlatba ültetése céljából. Ezen új paradigma szellemi mestereinek, mint Michel Foucault-nak, Jacques Derridának, Herbert Marcuse-nak vagy Judith Butlernek idevágó örökségéről és filozófiai munkásságáról már nagyon sokan és sokféle elemzést írtak, ezért elég legyen annyit megjegyezni, hogy nagy hatású műveik és tanai – kiegészülve a kultúrmarxista ideológus Antonio Gramsci népszerű eszméivel – igencsak hatékony útmutatást, politikai stratégiai kézikönyvet jelentenek a progresszív pszeudovallásosság, valamint a *gender-* és *queer*elméletek kultúrharcosai számára.¹⁶

» egy új korszak szellemi, erkölcsi és politikai kihívásai

A SZENT ÉS A PROFÁN ÜTKÖZETE

A progresszív és kritikai neomarxista tanok szerint az emberiséget fel kell szabadítani a vallásos hit kényszere és különösképpen a kereszténység „hamis tudata”, illetve korlátolt szellemi zsarnoksága alól, hogy minden öntudatos individuum kiteljesedhessen a maga által támasztott, szabadon újraértelmezett egyéni identitásformák és dekonstruált filozófiai (Derrida), irodalmi (Saussure), történelmi és társadalmi (Marcuse, Foucault) paradigmájában.¹⁷

Az egyházak hosszú ideig nem akartak vagy lassú és bonyolult belső döntéshozatali mechanizmusaik és megfontoltságuk, reakciókészségük folytán vonakodtak érdemben reagálni az új korszak szellemi, erkölcsi és politikai kihívásaira, hiszen teljességgel különböző moralitású és filozófiai dimenzióban működnek, illetve fejtik ki evangelizációs küldetésüket és széles körű társadalmi

12 Gad SAAD: *A parazita elme*. ford. BEKE Máté, MCC, Bp. 2020.

13 Helen PLUCKROSE – James LINDSAY: *Cynical Race Theory*. Pitchstone Publishing, New York, 2020.

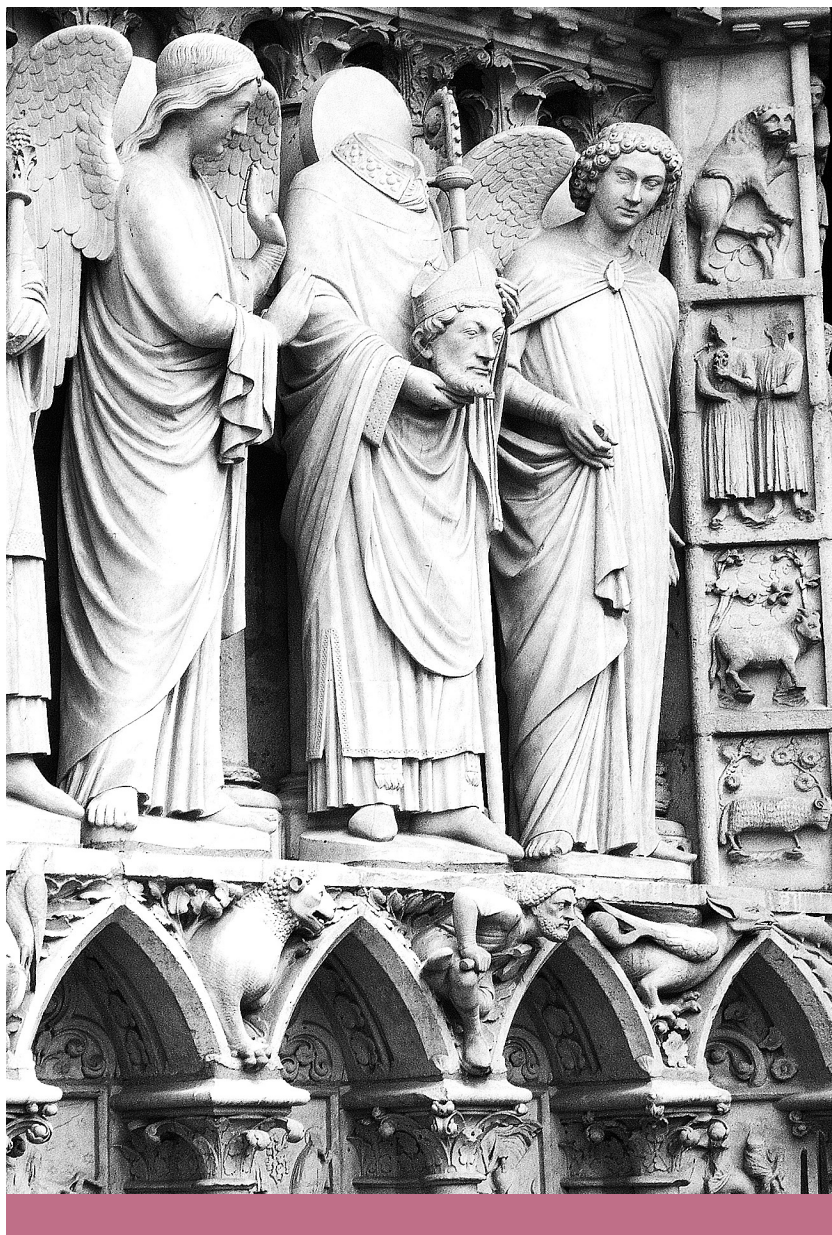
14 Vö. MOLNÁR Tamás: *Amerikanológia*. ford. S. KIRÁLY Béla, MMA, Bp. 2022. 26.

15 CSUTAK Zsolt: *Tükör által homályosan, Amerika a múltba nézés harcmezéjén*. Frontier Blog, 2020. június 23. <<https://www.ludovika.hu/blogok/frontierblog/2020/06/23/tukor-által-homalyosan-amerika-a-multba-nezes-harcmezegen/>>

16 Christopher RUFO: *Critical Race Theory: What it is and how to fight it?* *Imprimis*, 2021/március. 50.

17 Lásd bővebben: Douglas MURRAY: *A tömegek tébolya*. ford. STEMLER Miklós, Alexandra, Bp. 2020.

Szent Dénes útján –
A lefejezett Szent Dénes szobra
angyalok társaságában
a párizsi Notre Dame-ban
(Wikimedia Commons)

tevékenységüket. Azonban a két szemben álló világ szellemi dimenziói és útjai óhatatlanul keresztezik egymást, mégpedig egyazon társadalom keretein belül, s belátható időn belül megosztó, konfliktusteli helyzetet eredményeznek, amely akár egyházi szakadáshoz és belső meghasonuláshoz is vezethet a hívők közösségében. Amint a progresszív-profán eszmék árnyai megjelennek a templomok és imaházak falain és különösképpen a klérus körében, az egyházvezetők gondolkodásában, akkor a fenti skizmatikus állapot és belső törés várhatóan hamarosan bekövetkezik. E kiábrándító jelenség immár tetten érhető az amerikai protestáns felekezetek, a történelmi anglikán és skót egyház, illetve a svéd és finn történelmi és evangéliumi lutheránus egyházak esetében is az utóbbi években.¹⁸

Ezt a nem kívánt állapotot megelőzendő, a posztmodern kor jelenségeire és a profán ideológiai kihívásokra reflektálva a nyugati országok keresztény egyházai közül kiemelkedő határozottsággal a keleti (görög) ortodox egyház adott hangot véleményének.¹⁹ A biblikus egyházi hagyomány alapján az orto-

18 Sorrendben: Church of England Press Office. *Civil Partnerships – for same sex and opposite sex couples. A pastoral statement from the House of Bishops of the Church of England.* London, 2019.; Church of Scotland General Assembly approves scheme to conduct same-sex marriages. <<https://www.churchofscotland.org.uk/news-and-events>>; valamint lásd Johanna Pohjola evangélikus lutheránus püspök perét: Timothy NERZZI: Finland has shifted to 'secular religion' postmodernism' says Finnish bishop on trial for intolerance. Fox News, 2022. március 1.

19 *Bases of the Social Concept of the Russian Orthodox Church.* <<http://orthodoxeurope.org/page/3/14.aspx>>

Vallásháború –

A 2015-ös washingtoni Pride alkalmából „befogadóvá” átalakított presbiteriánus templom (Flickr, Ted Eytan felvétele)

dox előjárók kifejezték ellenérzésüket és szomorúságukat a Teremtő parancsolatai ellen vétő felkavaró és teljességgel erkölcstelen új, szociokulturális jelenségek térhódítása és egyre népszerűbbé válása ügyében, legyen az abortusz, LMBTQ-tematika, utóbbi főképp a transzneműség és a homoszexuális párok egybekezelésének kérdésköre kapcsán.

A világ legnagyobb egyházi szervezete, a római katolikus egyház és a római pápa sem maradt el az ortodox hittestvérektől, és hangsúlyosan kifejezte álláspontját, illetve tettekre váltható szóbeli megnyilatkozásokat tett e megosztó témákban. A második évezred utolsó éveiben Szent II. János Pál pápa is felfigyelt a nyugati relativizmus és az új kritikai/neomarxista elméletek, tudományos köntösbe bújtatott álvallásos eszmék által megjelenített veszélyforrásokra. 1998-as *Fides et Ratio* című híres teológiai művében és enciklikájában az egykori pápa felszólalt a hit védelmében és a hamis üdvözítő, mindenhatónak képzelte új tudományos eszmék, posztmodern elméletek ellenében. Utódja, a nemrég eltávozott XVI. Benedek pápa, konzervatív katolikus teológusként is kiemelkedő hittudományi munkássága során több alkalommal is kifejezte véleményét a posztmodern világ veszélyes, lélekromboló paradigmái és különösképpen a szélsőséges individualista önmegvalósítás modern kultuszának hamisságai ellen. A teológusprofesszor egyházfő híressé vált – ám sokak által botrányt keltően félreértelmezett – 2006. szeptember 12-i beszédében, egykori munkahelyén, a Regensburgi Egyetemen fektette le sokat idézett szintézisét a kereszténységről mint teljességgel észszerű szellemi dimenzióról, világértelmező keretrendszerrel és egyben üdvözítő szeretetvallásról. E sajátos teológiai tétel a későbbiekben visszaköszönt a *Caritas in Veritate* című pápai körlevelében is. A katolikus egyházfő e nagy hatású tanításában többek között hangot adott a mindenható csodaszerként kezelt, igencsak vitatható igazságtartalmú tudományos elméletalkotás gyakorlata, az újpogány miszticizmus, ezotéria és valláspótlékszerű politikai ideológiákkal szemben a keresztény hit és Krisztus evangéliumi tanításának védelmében. Elődjei doktrinális kijelentéseikhez csatlakozva Ferenc pápa és a szentszéki Hittani Kongregáció prefektusa, Luis Francesco Ladario Ferrer bíboros is kihangsúlyozta a heteroszexuális, egy férfi és egy nő kapcsolatára épülő házasság szentségét és a frigyből megszületendő új életek védelmének

(és ugyancsak szentségének) fontosságát.²⁰ A katolikus Szentszék ezáltal közvetve bár, de hangsúlyosan utalt a nyugati világban és különösképpen az Egyesült Államokban zajló erőszakos egyház- és vallásellenes abortuszpárti (*pro choice*), progresszív agendát követő lejárató kampányokra, amelyek során immár nemcsak szóbeli fenyegetések, hanem fizikai támadások és atrocitások is érték az amerikai katolikus és nagyobb protestáns egyházi létesítményeket és személyiségeket. Az Amerikai Katolikus Püspöki Konferencia összesítése szerint az utóbbi két évben több mint 140 erőszakos támadás (rongálás, gyújtogatás, kifosztás, verés) érte 29 amerikai államban a katolikus vallási központokat, papokat, szerzeteseket és keresztény szülőotthonokat a BLM, az antifa és az abortuszpárti aktivisták részéről.

Amint az alábbiakban látni fogjuk, a Magyar Katolikus Egyház és a hazai történelmi felekezetek is szinte ökumenikus harmóniában értenek egyet a pápai kinyilatkoztatásokkal, ami az individualista progresszív eszméket, valamint az új miszticizmusba és a tudomány mindenhatóságába vett hit veszélyeit és szellemi kihívásait illeti.

AZ ÚJ KIHÍVÁSOK ÉS A MAGYAR VALLÁSOS KÖZÉLET

Hazai környezetben és közéleti vonatkozásban a progresszív eszmék képviselői viszonylag visszafogottan, mérsékeltébb módon adtak hangot többnyire egyház- és vallásellenes nézeteiknek, kiváltképp a drámai és radikális nyugati esetekhez képest.

A *gendertéma* a politikai és társadalmi közbeszéd fő áramlatába került már a koronavírus-járvány előtt. Sokat elárul a téma és eszmeáramlat nagypolitikai, társadalmi beágyazódásáról és mesterségesen fenntartott, illetve generált fontosságáról, hogy a koronavírus-járvány, majd az abból fakadó gazdasági világválság, sőt mi több, az orosz–ukrán háború is csak időszakosan tudta második-harmadik prioritású helyre és agendaponttá visszazorítani a *genderidentitás*okon alapuló vitatémahalmazt a nyugati világban, így Magyarországon is. Orbán Viktor miniszterelnök vezetésével immár másfél évtizede kormányzó mérsékelt jobboldal egyre határozottabban felvállalta a nemzeti, családközpontú, keresztény-konzervatív eszmeiséget, amellyel a választóképes felnőtt magyar társadalom nagyobb része kétségtelenül egyet is ért, különösképpen az utóbbi évtizedben tapasztalható elsőprő politikai támogatottsága ismeretében. E felismerésben osztoznak még a kritikus, mérsékelt, nem konzervatív elemzők, politikatudósok is (Tölgyessy Péter elhíresült mondása szerint például „a Fidesz érti az országot”) Magyarországon és külföldön egyaránt. A magyarországi baloldali-liberális értelmiségi kritikusok túlnyomó részének értelmezésében azonban a Nemzeti Együttműködés Rendszere tulajdonképpen nem tekinthető sem kereszténynek, sem nemzeti politikai erőternek, hanem inkább egy opportunista-populista kormányzatnak, amely maximálisan kihasználja a politikai marketing eszközeit, így a kereszténydemokrácia eszméit is, hatalmi céljai és legitimációs alapja érdekében (például Inkei Péter szerint „ez nem keresztény, nem magyar, nem konzervatív politika”).

A legnagyobb és legfontosabb kormányzóképes magyar politikai szerveződés (Fidesz) részéről a kezdeti nemzeti liberális politikai krédótól való eltávolodás azt is eredményezte, hogy a politikai vezetők és véleményvezérek látványosan szembehelyezkedtek az LMBTQ-érdekvédelmi és -lobbiszervezetekkel és az általuk harcosan képviselt progresszív eszmékkel és új antropológiai paradigmával. E politikai és kulturális rezisztencia kisebb-nagyobb ütközetei a politikai kereszténység vagy kereszténydemokrácia alaptételeivel összhangban zajlanak Magyarországon. A konfliktusokkal terhelt szembenállás az egyének, illetve szervezetek (ellenzéki pártok, lobbicsoportok, NGO-k) szintjétől az európai csúcshintézmények (Európai Bizottság és Európai Parlament) tanácsstermeiig húzódtak, napjainkban is.

**konzervatív politikai
és kulturális rezisztencia** ””

20 *The Vatican makes rare statement on gay unions.* <<https://prolifeupdate.com/2021/03/15/>>

A nemzetközi politikai közbeszédben a fenti értelemben vett kultúrharcos magyar álláspont,²¹ a „migráció- és LMBTQ-ellenes” különutasság jelképe lett, és az utóbbi években kétségtelenül világhíressé vált. A némileg mérsékeltebb intenzitású konzervatív lengyel politikai védharc mellett, a dacosabb, „kuru-cos” magyar kiállás a nemzeti és keresztény értékek, életmód és civilizációs örökség mellett, egyedülálló módon hangossá, népszerűvé, követendő példává tette az országot és elsősorban a magyar kormánypolitikát sokak számára. Ugyanakkor felerősödtek a szélsőségesen túlzó, kritikus, sőt kifejezetten ellenséges hangok, lejárató kampányok is Magyarországgal szemben, úgy állítva be az itthoni belpolitikai szituációt, mint antidemokratikus, sovinszta puha diktatúrát, kirekesztő, homo- és transzfób, fasisztoid autokráciát (mindez szó szerint hangzik el a vádakban). A jelzők erőssége és sokszínűsége változik a különböző mélységű és intenzitású progresszív szempontoktól, neoliberális és újbaloldali politikai, kulturális alapállásoktól függően.²²

E sajátosan paradox, ellentmondásos állapot kiváltképp igaz az Egyesült Államok mint egyedülálló szuperhatalom új politikai érték- és eszmerendszerének átrendeződése vonatkozásában. A 2020-as év tavaszától felerősödő BLM- és antifa-megmozdulások után a Demokrata Párt stratégiája és politikai filozófiája radikálisan megváltozott. A Joe Biden elnök vezette új amerikai adminisztráció politikai prioritásai és narratívái egyre látványosabban szakítottak a klasszikus liberális amerikai polgári hitvallással és kiváltképp a keresztény gyökerű

civilizációs örökséggel. A magát hívó, elkötelezett (*pious, devout*) katolikusnak tartó amerikai elnök kormánya az amerikai külpolitika egyéb stratégiai elgondolásai mellett precedens nélküli módon jelentős mértékben és tartalomban a *gender*elmélet alapú emberi jogi ügyek

pártfogójává vált, ám nemcsak otthon, hanem immár világszerte. Bár a felnőtt amerikai társadalom még mindig viszonylag kisebb hányadát érintik az LMBTQ-identitású polgárok, számarányuk egy évtized alatt megduplázódott (a Gallup felmérései szerint a felnőtt amerikai lakosságnak 7 százaléka vallja magát nemináris, nem heteroszexuális nemi identitásúnak, különösképpen a 18–35 év közötti nemzedék tagjainak körében),²³ ezzel párhuzamosan az amerikai társadalom- és oktatáspolitikában drasztikus mértékben megjelentek a sokszínűséget, egyenjogúságot és befogadást, LMBTQ-barát közintézményeket, katonai alakulatokat vagy osztálytermetet szorgalmazó intézkedések.²⁴

Az amerikai történésekhez hasonlóan némi fáziskéséssel és jóval kisebb intenzitással, de az úgynevezett „kelet-európai posztkommunista országokban”, így Magyarországon is megjelent az immár ismert progresszív, *gender*alapú eszmerendszer. Rövid idő alatt, kvázi történelmi előzmény nélkül lett első számú közéleti és nagypolitikai vitatéma a konstruált nemi identitásokon alapuló emberi állapot, illetve a homoszexuális párkapcsolat legalizálásának kérdése, valamint mindezen témák megjelenítése a különféle alternatív oktatási reformtervekben. Kimagasló társadalmi és egyházi megbotránkoztatást keltett jobboldali keresztény-konzervatív körökben két progresszív aktivista és önjelölt véleményvezér tevékenysége. Egyikük Békés Gáspár, a Magyar Ateista Társaság alelnöke, aki felszólalt a gyermekkeresztelés évezredes keresztény szokása ellen, a másik Perintfalvi Rita, feminista teológus, a Magyar Teológusnők Ökumenikus Egyesületének elnöke, a progresszív eszmék és reformteológiai elképzelések támogatója, aki a katolikus egyházon belüli gyerekbántalmazási és LMBTQ-ügyek prókátora.

A heves közéleti viták idején alulról jövő egyházi kezdeményezések is jelentkeztek Magyarországon a családok, gyermekek és keresztény szellemiségű

21 Vö. BÉKÉS Márton: *Kulturális hadviselés. A kulturális hatalom elmélete és gyakorlata*. Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Bp. 2020.

22 Lásd például: György LÁZÁR: *Homophobia central to Orbán's fascist ideology*. Hungarian FreePress.com, 2021. július 6. <<https://hungarianfreepress.com/2021/07/06/homophobia-has-been-central-to-viktor-orbans-fascist-ideology-jerrad-peters-vs-valer-palkovits>>.

23 Jeffrey J. JONES: *LGBTQ Identification ticks up to 7.1% in the US*. Gallup, 2022. február 17.

24 Lásd az *Equality Act* amerikai törvénytervezetről Christopher Bredford keresztény szemmel írott, *Blessings of Liberty* című írását a *The Federalist* 2021. február 25-ei számában.

» a családok, a gyermekek és a társadalmi rend védelme

társadalmi rend védelme érdekében. A magyar történelmi keresztény egyházak, kisebb felekezetek és zsidó hitközségek egyetértően csatlakoztak az Evanglikál Lelkészcsoport 2021. november 6-án közzétett és igencsak híressé vált *Novemberi Állásfoglaláshoz* a hagyományos (heteroszexuális) családmódelldélméért. Ennek bevezető két bekezdése így hangzik:

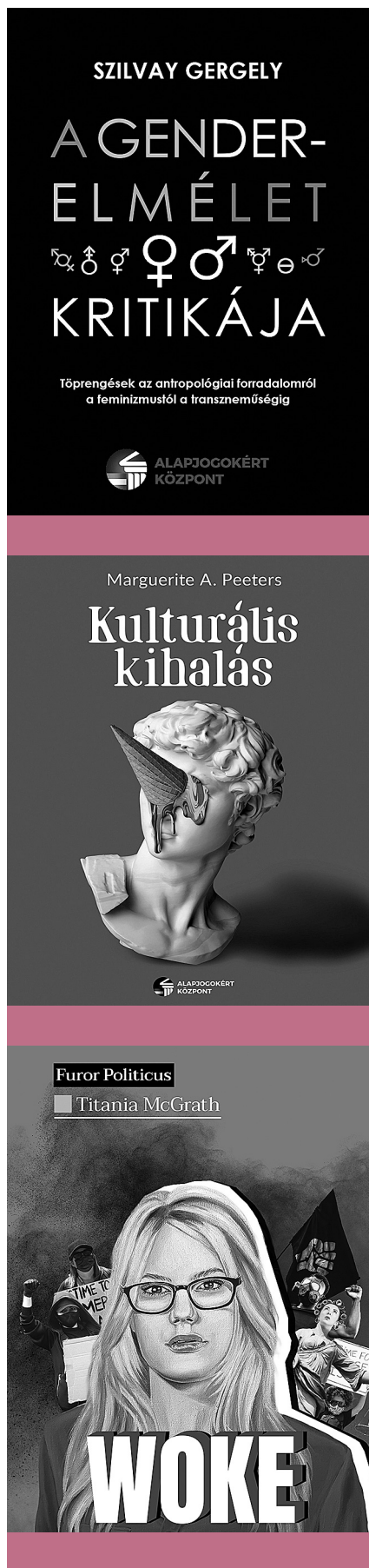
„Szorongató idöket élünk. A világban olyan gondolatok, ideológiák váltak általánossá, melyek korábban csak szörványosan vagy zárt ajtók mögött hallatták hangjukat. Egyik oldalon a *gender*, *LMBTQ+*, férfi és női nemet megváltoztató műtétek, kezelések népszerűsítése, másik oldalon a házasságról, családról vallott értékek devalválódása, az abortuszok rendkívül magas száma vagy épp az eutanázia gyakorlata az útjelzői ennek a folyamatnak.

Akik az egyházban élünk és szolgálunk, látjuk, hogy a teremtésellenes gondolatok, törekvések az egyház ajtaján is dörömbölnek, vagy éppen az ajtót törik be. Sőt, Skandináviában, Németországban, de már a közeli Ausztriában és Szlovákiában be is törtek az evangélikus egyházakba, ennek hol békésebb, hol erőszakosabb következményeivel együtt. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az egyházak folyamatosan hátrálnak és hajolnak meg ezen ideológiákat képviselő világi szervezetek elvárásai előtt.²⁵

Kiss Máté lutheránus lelkész, az egyik fő kezdeményező álláspontja szerint az egyházakra nehezedő külső eszmei kihívásokra reagálva a biblikus hittételek alapján kifejezték ellenérzésüket és tiltakozásukat az *LMBTQ*-témák és új radikális elgondolások megjelenítése, felvállalása ellen az egyházaikban és a társadalomban egyaránt. Ugyancsak az Evanglikál-csoport alapítója, vezetője Márkus Tamás András református lelkész volt az egyik főszervező vezérszónoka a finn nagykövetség előtt, 2022 februárjában szervezett szimpátiatüntetésnek a volt finn belügyminiszterasszony Päivi Räsänen melletti kiállítás jegyében. Márkus Tamás szavai szerint Räsänen esete, akit gyűlöletbeszéd vádjával perbe fogtak Finnországban a heteroszexuális házasság védelmében kifejtett biblikus véleménye miatt, fontos ébresztő, figyelmeztető jel minden hitvalló keresztény számára Európában. A biblikus hívő életmód és értékrend felvállalói a nyugati közállapotok és új szellemi, politikai tendenciák ismeretében immár Nyugaton is majdnem olyan ellenszélben és veszélyben lehetnek, mint Afrikában vagy Ázsiában, ahol véres keresztényüldözés zajlik évtizedek óta. A több ezres tiltakozáson részt vevő hívők számára nyilvánvalóvá vált, hogy a nyugati világban a keresztényellenesség nem a muszlim intolerancia vagy a kínai ateista ideológia képében jelentkezik, hanem az új, posztmodern, progresszív világi eszmék szivárványos zászlaja alatt, az *LMBTQ*-szervezetek globális kampányának részeként. Ugyanakkor, mindkét típusú vallásellenes attitűdnek hasonlóan pusztító és romboló hatása lehet a konzervatív, zsidó-keresztény hagyományt követő közösségek hitéletére és társadalmi státusára.

Ez utóbbinak látványos megnyilvánulása volt a mondhatni precedens nélküli intenzitással a magyar kormány ellen folytatott összehangolt nemzetközi kampány a spotvilágtól kezdve az Európai Parlamentig, miután a magyar Országgyűlés

25 *Novemberi Állásfoglalás. Kiállítás az Ige igazsága mellett.* <<https://www.evangelikal-csoport.hu/2021/11/30/>>

Magyarul a 21. századi kulturharcról: Szilvay Gergely: *A gender-elmélet kritikája* (2021), Marguerite A. Peeters: *Kulturális kihalás* (2022), Titania McGrath: *Woke* (2023)

jelentős mértékben módosította az 1997. évi gyermekvédelmi törvényt 2021 augusztusában. Már a 2011-es új magyar Alaptörvény Istenre hivatkozó preambulum, illetve tíz évvel később a magyar kormány család- és gyerekvédelmi intézkedései, valamint az egyházak társadalmi és politikai szerepvállalásának növekedése ráirányították a nemzetközi figyelmet Magyarországra, miközben a keresztény-konzervatív eszmeiség egyébként is általános ösztűz alá került itthon és a világban egyaránt.

A Magyar Katolikus Egyház részéről többek között Veres András püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke és Gájer László hittudós is kifejezte véleményét az egyházi hittételek és a Katolikus Egyház társadalmi tanítása alapján is bűnös dolognak tekinthető LMBTQ-törekvések ellenében, a hazai és a többségében katolikus Lengyelország eseményeire is reflektálva.²⁶ Amint Ladaria bíborostól kezdve Ferenc pápáig számos katolikus egyházi elöljáró több alkalommal is kifejtette már, a kétezere éves egyházi hagyomány és az evangéliumi tanítások alapján sem a teremtő Isten, sem az ő földi szolgája, az egyház nem tolerálja a bűnt a világban, ellenben szereti és elfogadja a folyton vétkező bűnös, de bűnbánó, hitvalló embert. Ugyancsak a fenti teológiai eszmei sikon maradva, az egyháznak nem áll módjában elfogadni és megáldani az azonos nemű párok egyház és törvény előtti kapcsolatát (amely egyébként kánonjogilag házasságnak sem nevezhető) vagy az új, profán tanok mentén az életellenes abortuszt, valamint a teremtett világ rendje ellen megnyilvánuló nemváltó műtétek és identifikációk létjogosultságát sem. E katolikus kiálláshoz hasonló mértékű és mélységű a Magyar Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház helyzetértékelése az LMBTQ-témakörben, amit jelez az egyházak közös állásfoglalásának támogatása részükről 2021 decemberében.²⁷ Álláspontjuk szerint a bináris, férfi–nő közötti házasság bibliai fundamentumait és szentségét védelmezni és ápolni kell, valamint az új szociokulturális jelenségekkel kapcsolatban érdemes megfogadni azt a krisztusi

bölcsességet és tanítást a hívők számára, miszerint „legyetek okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok” (Mt 10,16).

Az Unitárius Egyházban, a legszabadelvűbbnek tartott történelmi magyar protestáns felekezetben hangos hitvitákhoz és majdnem egyházi skizmához vezetett az LMBTQ-paradigma meg-

jelenése és kérdésköre az utóbbi évtizedben. 2016-ban Gyerő Dávidnak, az Erdélyi Unitárius Egyház fiatal főjegyzőjének felvetését, amely az LMBTQ-emberek irányába tanúsítandó nagyobb elfogadásról és befogadásról szólt,²⁸ az egyház vezetői némi megütközéssel és ellenvetéssel fogadták. Elekes Botond, a Magyar Unitárius Egyház fővédnöke hevesen vissza is utasította az erdélyi lelkész forradalmian új javaslatát. A nagyon befolyásos és a progresszív ügyet felvállaló, befogadó amerikai Egyetemes Unitárius Egyház vezetői még külön figyelemfelkeltő levelet is írtak a magyarországi unitárius elöljáróknak véleményük megváltoztatására buzdítva magyar hittársaikat. Az Unitárius Egyház Zsinata 2017. október 28-i határozatában azonban a fundamentális, *sola scriptura* teológiai szellemiségét megerősítve kiállt a heteroszexuális házassági kötelék princípiumának megerősítése mellett és az LMBTQ-ügyek egyházi befogadása ellen.

A kisebb magyarországi protestáns felekezetek közül a karizmatikus-újkeresztény egyház, a közel százezer hívőt számláló Hit Gyülekezetének vezető lelkésze, Németh Sándor a Biblia tanításai alapján többször kifejtette véleményét az azonos neműek házassága és az LMBTQ-identitásokkal szemben.²⁹ Hajdú Attila, a Szentháromság Evangéliumi Egyház lelkészének véleménye szerint minden bűnös, evangéliumi tanításnak ellentmondó jelenséget, felforgató társadalmi trendet, erkölcsileg kifogásolható emberi magatartást el kell vetni

» az egyház nem tolerálja a bűnt, ellenben szereti a bűnbánó embert

26 *Catholic Bishops stance for Poland*. <<https://hungarytoday.hu/hungarian-catholic-bishops-poland-jedraszewski-lgbtq>>

27 *Egyházak közös nyilatkozata a házasságról*. <<https://pecsiegyhazmegye.hu>>

28 OBOROCEA MÓNKA: Gyerő Dávid unitárius lelkész: ha az ember a legfőbb érték, a meglegházasság jogos. *Romániai Magyar Szó*, 2016. június 20.

29 Interjú Németh Sándor lelkésszel a házasságról. <<https://www.hit.hu/hirek/interju-nemeth-sandorral-a-hazassag-intezmenyerol>>

és el lehet ítélni Pál apostol rómaiakhoz írott levelében foglaltak alapján, az apostol kategorikusan fogalmazó, nem túl szívmengető dörgedelmei nyomán (Róm 1,18–32).³⁰

ÚJ SZÖVETSÉG

Összességében kijelenthetjük, hogy a magyar keresztény egyházak, felekezetek bibliai fundamentumaikhoz, hitelveikhez és hagyományaikhoz hűen túlnyomórészt elutasítóan lépnek fel az új posztmodern világkorszak profán jelenségeivel és egyre torzabb, fluid nemi identitáskereső paradigmáival szemben. Bár a felnőtt magyar társadalom hitvalló vallásos polgárainak száma sajnálatosan egyre csökkenő tendenciát mutat (arányszámuk a rendszerváltoztatás óta egyre alacsonyabb, kb. 12 százalék körülire tehető),³¹ ugyanakkor a kulturális kereszténység és életmód alapértelmezett életvitelnek számít a magyar társadalomban, ahol az egyházak társadalmi, kulturális és politikai befolyásoló ereje jóval nagyobb, meghatározó erővel és hatással bír a magyarok életére, mint az érzékelhető lenne egy felületes szemlélő számára.

A Nemzeti Együttműködés Rendszere, mint kormányzó új-jobboldali, konzervatív erőter, sajátos politikai és kulturális kereszténységet felvállaló politikai hitvallása folytán, természetesen állandó viták és vallási, politikai értelmezési keretek kereszttüzében működik. Mindazonáltal, e sajátos magyar politikai *status quo*, társadalmi-politikai miliő látszólag egy csendes, társadalmi közmegeállapodáson nyugszik a konzervatív szemléletű, vallásos választópolgárok széles tömegeivel, az amerikai Republikánus Párt és annak konzervatív, vallásos törzsszavazóbázisa között évtizedek óta létező íratlan politikai megállapodáshoz hasonlóan. A jobboldali/konzervatív magyar politikai centrum egyrészt viszonylagos védelmet nyújt a vallásos közösségeknek, optimálisan biztosítja az általuk vallott értékek, szellemi-vallási környezet sérthetetlenségét és fennmaradását egy ellenséges posztmodern környezetben, másrészt a vallási közösségek és hívő választópolgárok milliói mindezért cserébe szellemi-kulturális legitimációs keretet is biztosítanak a világi politikai hatalom számára, megadva ezzel a „császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené”. ■

³⁰ <<https://szentháromsag.com/hitvallasaink/>>

³¹ MÁTÉ-TÓTH András – ROSTA Gergely: *Vallási Riport 1991–2022. Magyarországi trendek nemzetközi összehasonlításban = Társadalmi Riport 2022.* szerk. KOLOSI Tamás – SZELÉNYI Iván – TÓTH István György, TÁRKI, Bp. 2022.

Kulturális nyomásgyakorlás –

A transz- és intersexualitás színeivel kiegészített LMBTQ-zászló a budapesti amerikai nagykövetség erkélyén 2022 júniusában (US Embassy Budapest hivatalos Facebook-oldal)